

en gearresteerde marconisten in gebruik genomen, eind maart '43 waren het er zeventien geworden. Er waren in de zomer van '42 van bezet gebied uit slechts twee bonafide zenders in werking: die van Niermeijer en, heel af en toe, die van dr. M. Brouwer in Bilthoven. Niermeijer (wij weten van zijn berichtgeving niets af) werd begin oktober als uitvloeisel van het *Englandspiel* gearresteerd¹ – toen was er nog maar één.

Wat de in bezet gebied werkzame spionagegroepen betreft: de meeste waren opgerold, met uitzondering slechts van de groep van kapitein de Geus. De spionage-afdeling van de OD werd evenwel opnieuw opgebouwd en er gingen daarnaast door in bezet Nederland genomen initiatieven nog drie andere groepen tot het verzamelen van gegevens over: de groep 'Luctor et Emergo' (die van Vetermans nagemaakte persoonsbewijzen gebruik maakte), de groep-'Kees', zo genoemd naar de Rotterdammer C. C. ('Kees') Dutilh die al samengewerkt had met de eind mei gearresteerde geheime agent jhr. mr. E. W. de Jonge, en een groep die zich eind '42 als 'Packard' ging aanduiden. Het probleem voor deze laatste drie groepen was dat zij de grootste moeite hadden met het wegwerken van hun gegevens. Wel werd van juni '42 af van Zweden uit een regelmatige geheime verbinding met bezet gebied onderhouden (de 'Zweedse Weg') en kwam in de herfst een overeenkomstige verbinding tot stand met Zwitserland (de 'Zwitserse Weg'), maar de genoemde spionagegroepen waren daar aanvankelijk niet bij gebaat: die 'wegen' waren hun onbekend. Bovendien zou het via beide 'wegen' enkele weken, zo niet langer, duren voor spionagerapporten Londen zouden bereiken. Het was, van Londen uit gezien, een hoogst onbevredigende, ja een ondragelijke situatie. Zeker, de rapporten van kapitein de Geus bleven binnenkomen en Niermeijer was tot begin oktober in de lucht, maar om een beeld te krijgen van wat de vijand aan krachten bezat, had men de resultaten van de spionage-arbeid van ettelijke groepen nodig; bovendien was wenselijk dat men de gegevens spoedig kreeg, veelal onmiddellijk, anders gezegd: radiografisch; dan kon men in

¹ Op 1 oktober '42 arriveerde per parachute een sabotage-agent van SOE. Hij werd, zoals gebruikelijk, onmiddellijk gearresteerd en bleek een zaklantaarn bij zich te hebben waar zich f 10 000 in bevond en een nieuw persoonsbewijs. Die zaklantaarn moest hij afgeven aan een adres in Amsterdam dat in code aangegeven was. Het adres werd ontcijferd en van der Waals werd er op afgestuurd. Niermeijer werd op 6 oktober gearresteerd. Het kostte van der Waals weinig moeite om met een voorwendsel Niermeijers zender en codegegevens los te krijgen op het adres van waaruit deze geopereerd had. Dat MI-6 van een verbinding van SOE gebruik maakte om een van haar eigen agenten te benaderen, bewijst dat MI-6 op dat moment geen mogelijkheid zag, via eigen kanalen tot haar agent door te dringen.